

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๗/๒๕๕๕

วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสมพงศ์ เกษตรภิบาล จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสมพงศ์ เกษตรภิบาล (ผู้ถูกร้อง) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ สรุปสาระสำคัญของคำร้องได้ดังนี้

นายสมพงศ์ เกษตรภิบาล เป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายปิยะฉัตร วัชรภรณ์) ในรัฐบาล พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๔๒/๒๕๕๐ เรื่อง แต่งตั้งข้าราชการการเมือง ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๐ นายสมพงศ์ เกษตรภิบาล จึงเป็นข้าราชการการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๑ (๕) ซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๒๕๒ และเนื่องจากรัฐธรรมนูญปัจจุบันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ จึงต้องถือว่านายสมพงศ์ ๙ มีหน้าที่ยื่นบัญชี ๙ ครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวัน คือ ภายในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งปรากฏว่า นายสมพงศ์ เกษตรภิบาล ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวม ๒ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่ง ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ (ยื่นบัญชีเดียวกัน)

ครั้งที่ ๒ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา ๑ ปี ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของนายสมพงษ์ เกษตรภิบาล กรณีเข้ารับตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่งรวมทั้งกรณีพ้นจากตำแหน่งแล้ว ๑ ปี พบว่าการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวของนายสมพงษ์ เกษตรภิบาล ยังดำเนินการไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนี้

๑. ไม่ยื่นบัญชีพร้อมเอกสารประกอบ ซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน กล่าวคือ นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล แสดงในบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง (บัญชีเดียวกัน) ว่ามีบ้านอาศัย ราคา ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท และแสดงในบัญชีกรณีพ้นจากตำแหน่งแล้ว ๑ ปี ว่ามีบ้านอาศัย ราคา ๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล ไม่แนบสำเนาทะเบียนบ้าน ซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความอยู่จริงของบ้านอาศัยดังกล่าว

๒. ไม่ยื่นบัญชีพร้อมสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทั้งของตนเองและคู่สมรสในรอบปีภาษีที่ผ่านมา คือ บัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง ไม่แนบสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทั้งของตนเองและคู่สมรส ประจำปีภาษี ๒๕๓๕ และบัญชีกรณีพ้นจากตำแหน่งแล้ว ๑ ปี ไม่แนบสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทั้งของตนเองและคู่สมรส ประจำปีภาษี ๒๕๕๐

๓. ไม่ลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับในสำเนาหลักฐานที่ยื่นประกอบบัญชีจำนวน ๖ หน้า

นอกจากนั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังตรวจพบว่ารายการทรัพย์สินและหนี้สินที่นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงอีกด้วย และแจ้งให้นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล ทราบและให้โอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงแล้วรวม ๔ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ตามหนังสือ ลับ ที่ ปช. ๐๐๐๖/๖๒๑ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

ครั้งที่ ๒ ตามหนังสือ ลับ ที่ ปช. ๐๐๐๖/๕๑ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ครั้งที่ ๓ ตามหนังสือ ลับ ที่ ปช. ๐๐๐๖/๑๐๐๑ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔

ครั้งที่ ๔ ตามหนังสือ ลับ ที่ ปช. ๐๐๐๖/๑๕๐๖ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๔

แต่นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล ไม่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงให้ทราบแต่ประการใด

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้พิจารณาในการประชุม ครั้งที่ ๘/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๕ แล้วเห็นว่า นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายปิยะฉัตร วัชรภรณ์) เป็นข้าราชการการเมือง มีสถานะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ แต่นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล ก็มิได้ชี้แจงข้อเท็จจริงให้ทราบแต่ประการใด แม้จะได้รับการเตือนจากสำนักงาน ป.ป.ช. ถึง ๔ ครั้ง ที่ประชุมจึงมีมติเอกฉันท์ ด้วยคะแนนเสียง ๕ เสียง ว่า นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ต่อไป

ศาลรัฐธรรมนูญได้ประชุมพิจารณา เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ปรากฏผลการลงมติดังนี้

- ให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป และให้แจ้งผู้ร้องและผู้ถูกร้องทราบจำนวน ๑๐ ท่าน (พลโท จุล อติเรก นายปรีชา เฉลิมวิเศษ นายมงคล สระฐาน นายสุจิต บุญบงการ นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ นายอนันต์ เกตุวงศ์ นายอมร รักษาสัตย์ นายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง)

- ไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย จำนวน ๔ ท่าน (นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา นายผัน จันทรปาน และนายศักดิ์ เตชะชาญ)

ศาลรัฐธรรมนูญได้แจ้งให้นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล ผู้ถูกร้อง ทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาขึ้นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับหรือถือว่าได้รับหนังสือ

นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล ได้ขอขยายเวลาการยื่นคำชี้แจงออกไปอีก ๑๕ วัน เนื่องจากยังรวบรวมเอกสารและข้อมูล เพื่อทำคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญยังไม่แล้วเสร็จ ตามหนังสือของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕ อนุญาตให้ขยายเวลาขึ้นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญ ภายในวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๕

แม้ว่านายสมพงษ์ เกษตรภิบาล ผู้ถูกร้อง จะได้รับหนังสือแจ้งอนุญาตการขยายเวลาจากศาลรัฐธรรมนูญ ตามใบไปรษณีย์ตอบรับวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๕ โดยเจ้าตัวยืนยันว่าได้รับหนังสือดังกล่าวแล้ว แต่หลังจากวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๕ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้รับการติดต่อจากผู้ถูกร้องแต่อย่างใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล ผู้ถูกร้องจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญใหม่ ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ อันเป็นวันที่รัฐธรรมนูญปัจจุบันเริ่มใช้บังคับ แต่ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ ตามคำสั่งสำนัก นายกรัฐมนตรี ที่ ๓๕๕/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ๑ ครั้งแรก (วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐) กรณีเข้ารับตำแหน่งทางการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ผู้ถูกร้องจึงไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

การที่วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ก็เพราะผู้ถูกร้องอยู่ในตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญปัจจุบันเพียง ๑๔ วัน เท่านั้น และพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปก่อนครบกำหนดสามสิบวัน หรือก่อนวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ อันเป็นวันที่ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ และหากผู้ถูกร้องยังอยู่ในตำแหน่งจนถึงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ หรือจงใจยื่นบัญชี ๑ เท็จ ผู้ถูกร้องจะมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และต้องพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ แต่เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งไปก่อนแล้ว จึงไม่มีตำแหน่งที่จะให้ผู้ถูกร้องพ้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ทั้งนี้ตุลาการฝ่ายข้างน้อย ๔ คน ซึ่งวินิจฉัยไม่รับคำร้องนี้ ได้เคยวินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยกลาง และคำวินิจฉัยส่วนคนที่ ๒๐/๒๕๕๔ (กรณี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ถูกร้องว่าจงใจยื่นบัญชี ๑ เท็จ มีข้อเท็จจริงซึ่งคล้ายกับกรณีของ นายสมพงษ์ เกษตรภิบาล คือ พ้นจากตำแหน่งทางการเมือง ก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ๑ ครั้งแรกกรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวัน) ว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองก่อนครบสามสิบวัน กรณีเข้ารับตำแหน่งทางการเมือง ไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังนั้น แม้ว่าบัญชี ๑ ที่ผู้ถูกร้องยื่นต่อผู้ร้องเป็นเท็จ ผู้ถูกร้องก็ไม่มี ความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ อย่างไรก็ตามผู้ร้องยังคงมีอำนาจที่จะดำเนินคดีอาญากับผู้ถูกร้องฐานแจ้งเท็จต่อเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรณีนายสมพงษ์ เกษตรภิบาล จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ และจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ